

Posudek oponenta závěrečné práce

Autor závěrečné práce: Noémi Verbóková

Název práce: Ilustrované knihy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
(Čtenářské pomůcky pro žáky s dyslexií)

Vedoucí závěrečné práce: doc. PhDr. Raudenský Martin, Ph.D.

Oponent závěrečné práce: Mgr. Magdalena Novotná, Ph.D.

Obor: Speciální pedagogika se zaměřením na vzdělávání – Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání

Akademický rok: 2021/2022

Obsah a cíl práce, věcné zpracování (teoretické a metodologické zakotvení, náročnost tématu, inovativnost, přínos práce)

Tématem bakalářské práce Noémi Verbókové jsou ilustrované knihy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a čtenářské pomůcky pro žáky s dyslexií. Teoretická část práce představuje kvalitní základnu pro vytvoření čtenářských pomůcek. Zahrnuje relevantní informace z oblasti speciální pedagogiky, které se týkají dyslexie a (pedagogických) přístupů k SPU. Dále přináší informace z oblasti didaktiky čtení, zaměřené na pomůcky, učebnice a knihy pro žáky a děti s dyslexií. Autorka do práce zahrнула také související (ne nepodstatné praktické) informace, které se týkají autorského práva s ohledem na úpravu textů pro pedagogické účely. Přehledně popsala zásady, jimiž se mají pedagogové řídit při úpravě textů a jejich grafickém zpracování (fonty, ilustrace). Noémi Verbóková předkládá čtenářům velmi zajímavé příklady vyšívání knižních ilustrací Adriany Torres, Gimeny Romero a Evy Volfové.

Struktura práce je logická, text plynule navazuje. Obsahy kapitol jsou relevantní a tvoří celek, který umožňuje chápat zvolenou problematiku v souvislostech. Zvolené téma je aktuální jak v kontextu autorské knižní ilustrace pro děti, tak pro oborovou didaktiku výtvarné výchovy, kde otázky inkluzivního vzdělávání v současnosti velmi rezonují. Oborová didaktika potřebuje příklady dobré praxe i zprávy ze školní praxe.

Autorská část (kontext českého i světového umění, reflexe vlastní tvorby, dokumentace uměleckých děl)

Výše uvedené kvality teoretické části bohužel nelze vztáhnout k praktické části práce. Tu představuje ilustrovaný sešit pro dyslektické čtenáře s upraveným textem pohádky H. Ch. Andersena *Květiny malé Idy* a vytvořeným čtecím okénkem (příloha dostupná ze SIS). Na sešit navazuje návrh výtvarné aktivity. Noémi Verbóková zvolila náročný text v dnes již archaicky znějícím překladu Jaroslava Vrchlického (1901). Při jeho úpravě se bohužel dopustila mnoha chyb, před nimiž uvedené zásady varují. Upravený text v sešitu obsahuje velké množství gramatických chyb, např. v interpunkci, větné vazbě, slovosledu (př. „lilije“, s. 5, 11 aj.) Autorka se dopustila i významového posunu, jak je patrné na s. 37 „*Květy dnes půjdu na ples.*“ A to patrně vinou překlepu. Archaismy nebyly převedeny jednotně, což by mohlo čtenáře mást. Text sešitu obsahuje

mnoho slov rozdělených pomlčkou. Řádkování není sjednocené. Není třeba připomínat, že učebnice a texty pro děti musí být bez chyb a jsou na ně obecně kladeny velké nároky. Proto také procházejí mnoha jazykovými korekturami. Důsledky použití chybných a zavádějících textů a pomůcek pro dyslektické žáky jsou jistě ještě zřetelnější než u běžných čtenářů. Je zřejmé, že otázku kvality a gramatické správnosti textu Noémi Verbóková zcela pominula. K diskusi nechávám podobu čtenářského okénka: velikost okénka, důvod uplatnění květinového ornamentu na okénku aj.

Výběr fontu je zajímavý, stálo by za to jej pilotovat a uvést zkušenosti žáků i vzhledem k tomu, že čtenářské obtíže a strategie dyslektiků jsou velmi individuální. Výtvarné intervence autorky jsou střízlivé, rozsahem malé. Tím, že výšivka není popisná, jak vidíme ve srovnání s uvedenými kresbami, působí tančící květiny snově. Autorka dává ve svých ilustracích prostor fantazii čtenářů. Dynamické formy tančících květin fantazijního světa kontrastují s přírodovědnou statickou podobou květin, připomínajících atlas rostlin (s. 11 přílohy).

Výtvarný úkol (kap. 3. 7) není dostatečně specifikovaný. Jeho cílem je práce s navrženým sešitem, který obsahuje autorské ilustrace (viz výše). Výtvarnou aktivitu je však třeba dobře naplánovat, zejména s ohledem na organizaci. Jak např. zajistit, aby se do společného sešitu, který má být výstupem aktivit, dostaly ilustrace všech žáků a nikdo nebyl vyloučen? Jak zajistit grafickou jednotnost rozmanitých stylů ilustrací apod.? Dále postrádám reflektivní otázky, kterými by pedagog rozvíjel vizuálně receptivní dovednosti.

Otázky a úkoly k obhajobě

1. Opravte gramatické a stylistické chyby v textu upraveném pro potřeby dyslektických žáků. Přineste k obhajobě čistý, opravený text bez chyb.
2. Konkretizujte výtvarný úkol, navržený v kap. 3.7. Doplněte aspekty, na které posudek poukazuje. Navrhněte otázky pro reflektivní dialog se žáky, který by podpořil vnímání a chápání ilustrací v souvislosti s textem.

Správnost citace a odkazů na literaturu

Po formální stránce je text v pořádku (citace, odkazy), jeho jazyková úroveň není dobrá. Často se vyskytují gramatické chyby, např. s. 1, 3, 10, 16, 49, 50 aj., viz výše).

Práci doporučuji k obhajobě. Považuji ji za obhajitelnou, pokud autorka doplní avizované nedostatky a při obhajobě předloží sešit pro žáky s dyslexií s opraveným, gramaticky správným textem.

Vimperk, 18.8. 2022

Mgr. Magdalena Novotná, Ph.D.